

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 150/2010-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. apríla 2010 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. Š., B., zastúpenej advokátom Ľ. S., B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj namietaného porušenia čl. 7 ods. 5 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkami Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16 Co 205/2007 z 24. januára 2008 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 89/2008 z 21. decembra 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. M. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2010 doručená sťažnosť Ing. M. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej

len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj porušenie čl. 7 ods. 5 a čl. 144 ods. 1 ústavy rozsudkami Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 16 Co 205/2007 z 24. januára 2008 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 89/2008 z 21. decembra 2009.

Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplýva, že Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 8 C 48/2005 z 11. júna 2007 vyhovel sťažovateľkinej žalobe o určenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva na nehnuteľnosti a uložil žalovanej S., a. s., Ž. (ďalej len „S.“), zaplatiť jej sumu 612 552 Sk a trovy konania.

Sťažovateľka poukazuje na to, že okresný súd „rozsudkom z 11. 6. 2007, č. k. 8 C 48/2005-216 akceptoval moju žalobu o určenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva na nehnuteľnosti a uložil žalovanej S. a. s. so sídlom v Ž. zaplatiť mi z tohto titulu za obdobie od 25. 4. 2002 do 13. 12. 2004 sumu 612 552,- Sk... Svoje rozhodnutie súd prvého stupňa založil na tej skutočnosti, že vecné bremeno v tomto prípade nebolo a nie je vôbec potrebné, nakoľko zásah do práva vlastníka nehnuteľnosti môže trvať len nevyhnutnú dobu a môže byť vykonávaný iba v nevyhnutnej miere a iba vtedy ak účel naliehavého verejného záujmu nemožno dosiahnuť inak...

Tento rozsudok okresného súdu zmenil Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 24. 01. 2008 tak že návrh navrhovateľky v celom rozsahu zamietol.

Rozhodnutie odôvodnil v podstate tým, že súd prvého stupňa mal vec posudzovať z hľadiska zák. č. 79/1957 Zb. lebo vecné bremeno vzniklo v čase účinnosti tohto zákona, pričom vecné bremeno bolo zriadené zo zákona a vo verejnom záujme. Toto vecné bremeno platí až do súčasnosti, čo vyplýva zo zákona o energetike. Podľa tohto zákona - zák. č. 656/2004 Zb. držiteľ povolenia alebo ním poverená fyzická alebo právnická osoba pri výkone oprávnení podľa § 10 ods. 5 tohto zákona koná vo verejnom záujme. Oprávnenia podľa ods. 1 sú vecnými bremenami spojenými s vlastníctvom dotknutej nehnuteľnosti. Vlastník dotknutej nehnuteľnosti má za zriadenie týchto vecných bremien nárok na poskytnutie primeranej jednorazovej náhrady. Lehoty na uplatnenie nároku za poskytnutie

tejto primeranej jednorazovej náhrady sú rovnaké a to 6 mesiacov odo dňa, keď sa o škodu prípadne obmedzení vlastníckych práv dozvedel, najneskôr však do 1 roka od vzniku škody alebo od vzniku núteného obmedzenia užívania nehnuteľnosti, inak právo poškodeného na náhradu škody alebo na primeranú jednorazovú náhradu za nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti zaniká.

Zákon č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov je vo vzťahu § 128 OZ zákonom lex specialis.

Podľa rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici v prvostupňovom a odvolacom konaní nebolo preukázané, či právny predchodca žalobkyne, ktorého súkromné vlastníctvo bolo dotknuté vecným bremenom vzniknutým zo zákona a ktorý mal právo na primeranú náhradu si túto náhradu za zriadenia vecného bremena uplatnil. Ak si ju včas a v zákonných lehotách neuplatnil, jeho nárok zo zákona zanikol. Nemôže si tento nárok opätovne uplatňovať cez ust. §128 OZ, pretože zákon takúto možnosť žalobkyňi, resp. jej právnenému predchodcovi neumožňuje. Elektrifikačný zákon jednoznačne v súčasnosti hovorí a tak to bolo aj v minulosti, že si tento nárok môžu účastníci konania uplatňovať do 1 roka od vzniku toho to nároku, inak sa prekluduje.

Mám za to, že rozhodnutiami Krajského súdu ako dovolacieho Najvyššieho súdu bol porušený zákon a moje základné ľudské práva a slobody... a preto sa dovolávam ich ochrany, pričom túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Krajský súd v Banskej Bystrici a Najvyšší súd SR tým, že pri pojednávaní a rozhodovaní v tejto veci nerešpektovali Ústavu SR tak ako je vyššie uvedené v čl. 20 ods. 1, 4 porušili moje základné ľudské práva zaručené týmito ustanoveniami Ústavy SR a preto ich nemožno považovať v tejto veci za nezávislé a nestranné, tak ako to vyžaduje ustanovenie čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a proces, ktorý v tomto prípade viedli za spravodlivý nemožno považovať.

Rozhodnutiami Krajského súdu v Banskej Bystrici ako odvolacieho súdu a Najvyššieho súdu SR ako súdu dovolacieho došlo aj porušeniu čl. 144 ods. 1 a čl. 7 ods. 5 Ústavy SR. Podľa čl. 144 ods. 1 Ústavy SR sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom...

V tomto mojom prípade došlo k porušeniu čl. 6 ods. 1 tohto Dohovoru, lebo ako odvolací súd, tak aj dovolací súd porušili tak ako je vyššie uvedené moje právo na spravodlivé súdne konanie...“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol nálezom takto:

„1. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 24. 01. 2008, č. k 16 Co 205/2007, ktorým zmenil rozsudok Okresného súdu v Banskej Bystrici z 11. 06. 2007, č. k. 8 C 48/2005-216 tak, že návrh navrhovateľky v celom rozsahu zamietol a Najvyšší súd SR rozsudkom z 21. 12. 2009, č. k. 4 Cdo 89/2008, ktorým dovolanie žalobkyne zamietol porušili právo sťažovateľky podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 7 ods. 5, čl. 20 ods. 1/ a 4/, čl. 46 ods. 1 a čl. 144. ods. 1 Ústavy SR.

2. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16 Co 205/2007 z 24. 01. 2008 ako aj rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 89/2008 z 21. 12. 2009 doručený 5. 02. 2010 sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľke Ing. M. Š. priznáva trovy tohto konania ako budú vyčíslené jeho právnym zástupcom.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona

o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj porušenie čl. 7 ods. 5 a čl. 144 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 Co 205/2007 z 24. januára 2008 (zmenil rozsudok okresného súdu, ktorým v konaní o určenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva na nehnuteľnosti uložil žalovanej S. zaplatiť jej sumu 612 552 Sk) a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 89/2008 z 21. decembra 2009, ktorým zamietol dovolanie sťažovateľky proti rozhodnutiu krajského súdu z dôvodu, že právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého v prejednávanej veci nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom ako opakujúce plnenie – rentu – nemožno priznať, považuje dovolací súd za správny a zodpovedajúci zistenému skutkovému stavu. Podľa najvyššieho súdu odvolací súd tento právny záver riadne a presvedčivo odôvodnil.

Sťažovateľka namieta, že rozhodnutia krajského súdu a najvyššieho súdu sú nespravodlivé a nesúladné s označenými právami sťažovateľky a čl. 144 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy a zákonom.

1. Podstatou časti sťažnosti sťažovateľky boli jej tvrdenia o nezákonnosti a nesprávnosti rozsudku krajského súdu sp. zn. 16 Co 205/2007 z 24. januára 2008, ktorý zmenil podľa nej správne rozhodnutie okresného súdu v spore o určenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva na nehnuteľnosti, a tým jej žalobe nevyhovel. Podľa nej v okolnostiach daného prípadu krajský súd nesprávne právne posúdil vec.

Pokiaľ sťažovateľka napadla citovaný rozsudok krajského súdu, ústavný súd k tomu poznamenáva, že vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, nemá právomoc preskúmavať postup a rozhodnutie krajského súdu, pretože jeho rozhodnutie preskúmal najvyšší súd v dôsledku podaného dovolania účastníkom konania.

Zmyslom a účelom princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Dovolanie možno považovať v súlade s § 243b ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) za účinný právny prostriedok nápravy namietaného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru (podobne ústavný súd už rozhodol napr. vo veciach sp. zn. I. ÚS 31/00, II. ÚS 13/00, II. ÚS 41/03).

Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

2. V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka namieta porušenie svojich práv rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 89/2008 z 21. decembra 2009 ako dovolacieho súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy sa možno domáhať podľa čl. 51 ods. 1 ústavy len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania vrátane preskúmania prípustnosti dovolania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľov takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí je zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods.1 dohovoru nie je ani to, aby účastník konania bol v akomkoľvek konaní pred všeobecným súdom úspešný vrátane konania o dovolaní. Z toho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania. Procesný postoj účastníka konania zásadne nemôže bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na všetky tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného

procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 56/03, IV. ÚS 59/03).

Zo sťažnosti vyplýva, že okresný súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľke za „*obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku za dobu od 25. 4. 2002 do 13. 12. 2004 sumu 612 552,- Sk*“. Krajský súd rozsudkom z 24. januára 2008 sp. zn. 16 Co 205/2007 rozhodnutie okresného súdu zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol.

Najvyšší súd preskúmal dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Najvyšší súd skúmal jednak existenciu väd konania taxatívne vymedzených v § 237 OSP a tiež iných väd konania, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, aj keď neboli sťažovateľkou namietané, a zistil, že z obsahu spisu žiadne takéto vady nevyplývajú.

Okrem toho sa najvyšší súd zaoberal aj tým, ako krajský súd vec právne posúdil. V rozhodnutí k tomu uviedol:

«V prejednávanej veci bolo zo skutkového hľadiska odvolacím súdom po doplnení dokazovania zistené, že na pozemku vo vlastníctve žalobkyne a predtým vo vlastníctve jej

právneho predchodcu bola koncom 50-tych rokov realizovaná stavba energetického zariadenia na rozvod elektriny a že túto stavbu v súčasnosti vlastní a prevádzkuje žalovaná.

Predmetom konania bol nárok na zaplatenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku z dôvodu jeho zaťaženia vecným bremenom vzniklým zo zákona a spočívajúcim najmä v oprávnení žalovanej mať na pozemku umiestnené elektroenergetické zariadenie (elektrické vedenie vysokého napätia) a toto prevádzkovať, a v povinnosti žalobkyne a predtým jej právneho predchodcu výkon týchto oprávnení trpieť. Náhrada bola požadovaná ako opakujúce plnenie za konkrétne vymedzenú dobu (ročná renta).

Pre posúdenie uplatneného nároku bolo rozhodujúce, či právna úprava jeho priznanie v žalovanej forme (ako opakujúce plnenie) umožňuje. Právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého v prejednávanej veci nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom ako opakujúce plnenie (rentu) nemožno priznať, považuje dovolací súd za správny a zodpovedajúci zistenému skutkovému stavu. Odvolací súd tento právny záver riadne presvedčivo odôvodnil. Dovolací súd s dôvodmi, rozsudku odvolacieho súdu v tejto časti stotožňuje a v podrobnostiach na ne poukazuje.

Na doplnenie však považuje za potrebné uviesť, že ak by zákony týkajúce sa odvetvia energetiky, priznávajúce oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam v prospech vlastníkov a prevádzkovateľov energetických zariadení (napr. oprávnenie stavať na cudzích nehnuteľnostiach stavby elektrického vedenia, odstraňovať stromy a pod.) a ukladajúce vlastníkom nehnuteľností povinnosť strpieť výkon týchto oprávnení, t. j. upravujúce tzv. zákonné vecné bremená (zákonné obmedzenia vlastníckeho práva), neriešili zároveň poskytovanie náhrad za vzniklé zákonné vecné bremená, bolo by možné odvodiť poskytnutie týchto náhrad priamo z čl. 20 ods. 5 (správne má byť ods. 4, pozn.) Ústavy Slovenskej republiky, resp. aj z § 128 ods. 2 Obč. zákonníka, ktorý je však len zopakovaním obsahu uvedenej ústavnej normy. K správnej aplikácii a interpretácii ustanovenia § 128 Obč. zákonníka treba uviesť, že odsek 1 tejto právnej normy upravuje podmienky dočasného (prechodného) obmedzenia vlastníckeho práva spočívajúce v použití veci vlastníka, zatiaľ čo odsek 2 sa týka trvalých obmedzení vlastníckeho práva. Kritériá vyplývajúce z odseku 1 o podmienkach obmedzenia vlastníctva na nevyhnutnú dobu a v nevyhnutnej miere sa netýkajú zákonných vecných bremien ako trvalých obmedzení vlastníckeho práva, preto na rozhodovanie o náhrade za tieto trvalé obmedzenia nie sú použiteľné.

Pri nedostatku inej právnej úpravy by právo na náhradu za vzniklé zákonné vecné bremená bolo možné odvodiť aj zo všeobecne uznávaných právnych princípov ako príkazov na ochranu základných práv a slobôd, teda aj základného práva vlastníť a užívať majetok.

Pokiaľ ale tieto špeciálne predpisy, na základe ktorých vznikli zákonné vecné bremená, otázku náhrad za s tým spojené obmedzenie vlastníckeho práva upravujú, treba podmienky vzniku a zániku práva na náhradu ako aj formu a spôsob náhrady posudzovať podľa v nich obsiahnutej hmotnoprávnej úprave. Pri aplikácii tejto úpravy treba rešpektovať zásadu zákazu pravej retroaktivity, z ktorej vyplýva, že vznik právnych vzťahov a nároky z nich vzniknuté pred účinnosťou novej právnej úpravy sa zásadne posudzujú podľa právnej úpravy platnej v dobe ich vzniku. V preskúmvanej veci to potom znamená, že ak došlo k vzniku vecného bremena za účinnosti elektrizačného zákona (§ 22 ods. 1), nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva bolo potrebné posudzovať podľa tohto zákona. Pretože tento zákon umožňoval priznanie takejto náhrady len ako jednorazovej, neprichádzalo do úvahy jej priznanie ako opakujúceho plnenia za konkrétne vymedzenú dobu. V zmysle § 22 ods. 2 tohto zákona vlastník nehnuteľnosti, ktorý bol zriadením vecného bremena podstatne obmedzený v užívaní nehnuteľnosti, mohol žiadať, aby mu energetický podnik poskytol primeranú jednorazovú náhradu, pričom žiadosť musela byť pod stratou nároku podaná do troch mesiacov odo dňa, keď sa energetické dielo uviedlo do prevádzky (užívania).

Náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva v súvislosti so vznikom vecných bremien v odvetví energetiky bola aj v nasledujúcich právnych úpravách (v zákone o energetike a v platnom zákone o energetike) koncipovaná ako náhrada jednorazová, splatná v zákonom stanovených lehotách tomu, kto bol vlastníkom nehnuteľnosti, na ktorej zriaďované vecné bremeno viazne. Uvedené úpravy v prechodných ustanoveniach (§ 42 ods. 2 zákona o energetike a § 69 ods. 10 platného zákona o energetike) deklarovali zachovanie statusu quo ante v obmedzení užívacieho práva vlastníkov nehnuteľností dotknutých výkonom oprávnení energetických podnikov (resp. ďalších subjektov oprávnených z vecného bremena), ktoré vznikli pred účinnosťou týchto predpisov. Nezakladali však nárok na náhradu za obmedzenia vzniknuté pred ich účinnosťou, teda neobnovili „zaniknuté“ nároky na primeranú jednorazovú náhradu za obmedzenie užívacieho práva vlastníkov pozemkov. Skutočnosť, že zákonodarca nezvolil v tejto otázke reštitučný prístup, nemala za následok

protiústavnosť týchto predpisov (porovnaj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 28/05 z 28. septembra 2005...

V súvislosti so vznikom vecného bremena podľa elektrizačného zákona dovolací súd poznamenáva, že v zmysle záverečného ustanovenia § 34 tohto predpisu vznikli jeho účinnosťou, t. j. dňom 1. 1. 1958 vecné bremená (oprávnenia a povinnosti podľa §§ 22 až 26) i v prospech elektrických vedení v správe energetických podnikov, ktoré boli zriadené pred dňom účinnosti tohto zákona. Inak aj v zmysle zákona č. 438/1919 Sb. o štátnej podpore pri začatí sústavnej elektrizácie (účinného od 1. 1. 1919 a zrušeného dňom 1. 1. 1958 elektrizačným zákonom) držiteľ vecného práva, zaťažený zriadenou služobnosťou v prospech elektrických podnikov, musel nárok na odškodné za služobnosť (ktoré bolo možné priznať raz a navždy alebo pri opakovaných majetkových ujmach aj ako ročnú rentu) uplatniť na riadnom súde do roka odo dňa, keď sa o škode (ujme) dozvedel.

Právny záver o nemožnosti priznať náhradu za zákonne vecné bremeno, ak nárok tento nárok podľa elektrizačného zákona zanikol alebo ak vo forme opakujúceho sa plnenia (renty) ani nevznikol, však neznamená úplnú bezplatnosť obmedzení vlastníckeho práva vyplývajúcich z vecného bremena. Na existujúce práva a povinnosti zo zriadeného vecného bremena sa treba pozerať podľa zásady nepravej retroaktivity. To znamená, že nevyplývajú z právnej úpravy, na základe ktorej vznikli, ale zo súčasnej zákonnej úpravy zákonných vecných bremien. Vecné bremená zriadené na základe zákona (teda nielen podľa spomínaných energetických zákonov) majú špecifický režim, upravený verejnoprávnymi predpismi, na základe ktorých boli zriadené. Aj keď majú nesporný verejnoprávny prvok daný spôsobom ich vzniku a účelom, ktorému slúžia, nemožno prehliadať, že majú aj významný prvok súkromnoprávny. Občianske právo definuje vecné bremeno ako právo niekoho iného než vlastníka veci, ktoré ho obmedzuje tak, že je povinný niečo trpieť, niečo sa zdržať alebo niečo konať. Tzv. zákonné vecné bremená tento charakter majú tiež. Ich režim ale nie je celkom totožný s režimom zmluvných vecných bremien, lebo sa riadi špeciálnou úpravou právnych predpisov, ktoré upravujú činnosti, na ktorých prevádzkovanie vznikli. Nejde ale o úpravu komplexnú, ktorá by vylučovala použitie všeobecnej úpravy občianskeho práva o vecných bremenách. Preto pokiaľ tieto špeciálne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa ich režim všeobecnou občianskoprávnou úpravou. To potom znamená, že ak špeciálne predpisy zákonných vecných bremien

neupravujú náhrady súvisiace s ich výkonom, treba použiť úpravu súkromnoprávnu. Z ustanovenia § 151n ods. 3 Obč. zákonníka vyplýva, že nositeľ oprávnení z vecného bremena je povinný znášať primerané náklady na zachovanie (údržbu) veci zaťaženej vecným bremenom a na jej opravy. Zásadne teda nemožno užívať vecné bremeno celkom bezplatne, ale za odplatu, ktorá zahŕňa výdavky spojené so zachovaním veci a s jej opravami (porovnaj nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 25/04 z 25. januára 2005...

V preskúmvanej veci však aplikácia § 151 n ods. 3 Obč. zákonníka neprichádzala do úvahy, pretože nárok vyplývajúci z tohto ustanovenia (vychádzajúc zo skutkových okolností vymedzených v žalobe) sa predmetom konania nestal.

K dovolacím námietkam týkajúcim sa spochybnovania skutkových záverov, z ktorých vychádzal odvolací súd, a k návrhom dovolateľky na vykonanie dokazovania, dovolací súd poznamenáva, že sa nimi nemohol zaoberať, lebo v dovolacom konaní sa zásadne dokazovanie nevykonáva (§ 243a ods. 2 veta druhá O. s. p.) a v dôsledku toho neprichádza v tomto konaní do úvahy ani hodnotenie dôkazov vykonaných nižšími súdmi. Dovolací súd je preto viazaný skutkovým stavom tak, ako ho ustálil súd prvého stupňa, resp. po doplnení dokazovania odvolací súd. Vo vzťahu k uplatnenému nároku boli právne nevýznamné aj námietky týkajúce sa možnosti realizácie prekládky elektrického vedenia, jej nákladov a ich znášania, pretože išlo o otázky týkajúce sa prípadných iných nárokov, ktoré neboli predmetom konania a na obsah vecného bremena nemali priamy vplyv.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobkyne ako nedôvodné zamietol (§ 243b ods. 1 O. s. p.).»

Ústavný súd vychádzajúc z uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu nezistil medzi dôvodmi a skutočnosťami, ktoré sťažovateľka uvádza v konaní pred ústavným súdom, žiadny taký dôvod alebo skutočnosť, ktoré by mohli spochybníť právne závery všeobecných súdov o existencii a relevantnosti dôvodov, na základe ktorých tento návrh sťažovateľky zamietli, alebo by sa inak javili ako zjavne neodôvodnené či svojvoľné. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s jeho právnym názorom nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť ich právny názor svojím vlastným.

Ústavný súd tiež pripomína, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy na základe výkladu a použitia relevantných právnych noriem rozhodnú, a to za predpokladu, že ich právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

V tomto prípade okrem konštatovania o nedôvodnosti dovolania sťažovateľky najvyšší súd vykonal racionálny a podrobný výklad relevantnej právnej úpravy, ktorý nepopiera jej účel a podstatu.

Dôvody, ktoré potvrdzujú vecnú správnosť výroku krajského súdu, sú výsledkom právnych úvah najvyššieho súdu (vychádzajúcich zo skutkových zistení a právneho záveru krajského súdu) a sú podľa jeho názoru ústavne udržateľné.

Ústavný súd konštatuje, že zo sťažnosti nezistil relevantnú súvislosť medzi rozhodnutím najvyššieho súdu a právami označenými sťažovateľkou, a preto sťažnosť odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne napr. III. ÚS 240/09).

3. Sťažovateľka namieta v sťažnosti aj porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a porušenie čl. 7 ods. 5 ústavy a čl. 144 ods. 1 ústavy rozhodnutím najvyššieho súdu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Ochranu vlastníckemu právu pred jeho ohrozením alebo porušením zásadne poskytujú všeobecné súdy, nie ústavný súd.

Podľa čl. 142 ods. 1 prvej vety ústavy súdy rozhodujú o občianskoprávných a trestných veciach.

V súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. IV. ÚS 116/05, III. ÚS 218/07) ústavný súd poznamenáva, že absencia porušenia ústavnoprávných princípov vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecných súdov za porušenie základných práv sťažovateľa hmotnoprávneho charakteru podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy. Ústavný súd zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy (napr. II. ÚS 78/05). V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (II. ÚS 71/07). Rozhodovanie o základnom práve podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy všeobecným súdom a nevyhovenie návrhu nemožno chápať ako poškodenie označených základných práv sťažovateľky podľa ústavy.

Podľa čl. 7 ods. 5 ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

Tieto ustanovenia ústavy vyjadrujú princípy právneho štátu, resp. určujú právny základ rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ich samostatne aplikovať (a teda ani namietat' ich porušenie) v konaní o porušení individuálnych základných práv a slobôd fyzických osôb alebo právnických osôb podľa čl. 127 ústavy prostredníctvom sťažnosti pred ústavným súdom (napr. I. ÚS 24/98, II. ÚS 810/00), iba ak v spojení s relevantným základným právom alebo slobodou (m. m. II. ÚS 167/04, III. ÚS 300/06).

Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú, pretože už pri predbežnom prerokovaní zistil, že na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti sa javí ako neopodstatnená.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. apríla 2010